

HOUT ALS BOUWSTOF VAN DE TOEKOMST

Duurzaamheid en geborgenheid zijn belangrijke pijlers onder het werk van architect **Jan Dittmar**. De laatste tijd deed hij veel onderzoek naar mogelijkheden om gebouwen met minder milieubelasting neer te zetten. Zijn conclusie: hout heeft de potentie om de wereld duurzaam en geborgen vorm te geven. Pleidooi voor een nieuwe bouwtraditie.

Jan Dittmar: 'Bouwen aan geborgenheid: eigenlijk zou het voor elke architect een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Gebouwen moeten de gebruiker een gevoel van thuishomen bieden, een herkenbare plek, duidelijke ruimtes met een menselijke maat en rijkelijk daglicht. De hoeken van de ruimte, de kozijnen en de hekwerken die ons op een vanzelfsprekende subtiele manier herinneren aan het verschil tussen binnen en buiten: in de modernistische architectuur wordt het verschil tussen binnen en buiten het liefst ontkend, maar voor mij is het vormgeven van dat verschil juist de essentie van architectuur.'

Geborgenheid is een gevoel met een belangrijke sociale component. De manier waarop gebouwen in een stad zich tot elkaar verhouden, bepaalt immers veel van de mogelijkheden waarop wij ons met elkaar kunnen verbinden. Op een te weids plein voel ik me al snel verloren, terwijl een ietsje kleiner plein met bomen, stoepen en banken mij een prettig gevoel van beschutting kan geven. Ook op kleinere schaal werkt dit zo. In mijn woongebouwen ontwerp ik ruime entreehallen, brede gangen en gemeenschappelijke ruimtes die ontmoeting faciliteren.

REAL LIFE CONTACT

Neem bijvoorbeeld het appartementengebouw aan het Stationsplein van Almere Poort dat nu in aanbouw is. Op de verdiepingen komen de bewoners van de 40 starterswoningen thuis via een extra brede 'veranda-galerij'. Grenzend aan deze galerij liggen de buitenruimtes die volop gelegenheid bieden tot het maken van een praatje. Direct aan de buitenruimtes liggen de eetkeukens. Op deze manier is er een geleidelijke overgang naar steeds intiemere ruimtes. Lichtopeningen in de galerij geven de woningen extra licht en zorgen voor een natuurlijke afstand tot de burens. Juist in tijden van een overvloedige blootstelling aan social-media contacten uit onze eigen bubbel vind ik het verrijkend elkaar ook bij toeval in real life te treffen.

BOUWSTOF ALS BASIS

Ook het bouw materiaal kan bijdragen aan het gevoel van aan geborgenheid. De afgelopen jaren heb ik met grote liefde met baksteen gebouwd. Het is een natuurlijke bouwstof, heeft een handzaam formaat dat ons herinnert aan het handwerk waarmee de gevel is opgetrokken en het verbindt gebouwen op een vanzelfsprekende manier met de rijke Nederlandse baksteentraditie. Al op mijn 14e onderzocht ik hoe je zelfvoorzienend kunt leven en bakte ik mijn eerste stenen.

Maar de CO² footprint van dit materiaal baart me zorgen. Ook op mondiale schaal willen onze kinderen immers in een geborgen wereld kunnen blijven leven. De laatste tijd doe ik daarom veel onderzoek naar mogelijkheden om gebouwen op minder milieubelastende manier tot stand te brengen. De wake up call daarvoor kwam uit onverwachte hoek: van mijn 12-jarige, klimaatbewuste dochter. Zij gaf me voor mijn 51e verjaardag een chocoladereep met de handgeschreven boodschap 'Save de world; it's the only planet with chocolate'. Dat herinnerde mij nog eens aan mijn oorspronkelijke droom: door architectuur bijdragen aan een duurzamere wereld.

HOUTBOUW

Veel potentie zie ik daarom ook in mijn andere jeugdliefde: het bouwen met hout. Omdat dit materiaal zo makkelijk met de hand te bewerken is, was het voor mij als tiener al ideaal om mijn eigen wereld vorm te geven; of het nou een kooklepel, meubel, schapenstal of basgitaar was.

Tegenwoordig ben ik vooral erg enthousiast over Cross Laminated Timber (CLT). Met die massieve elementen van gelijmd hout, zijn ook hoge projecten mogelijk waarbij het hout in het interieur aan de plafonds zichtbaar kan blijven. Dit geeft ons appartement in de stad meer natuurverbondenheid en herinnert me aan die ambachtelijke mogelijkheden de wereld zelf vorm te geven.

Naast de lagere CO² footprint heeft bouwen in CLT meer interessante voordelen: het heeft een lager gewicht

Uitnodigende entrees van het appartementengebouw aan het stationsplein Almere Poort

Veranda-galerij van het appartementengebouw aan het stationsplein Almere Poort

Baksteen inspireert Dittmar Architecten al sinds de oprichting in 2003

Referentie Carbon 12 Building, Oregon

Jan Dittmar

Eigen ontwikkeling split-level villa in het Entreegebied Amsterdam Noord

en dus lichtere fundering, het prefabriceren in de fabriek leidt op de bouw tot een aanzienlijke tijdswinst en minder faalkosten. Al met al wordt het daardoor steeds concurrerender. Tenslotte heeft het hout een prettige natuurlijke uitstraling en damp-regulerende werking die sterk bijdraagt aan het wooncomfort.

NIEUWE ARCHITECTUUR IN HOUT

Er zijn inmiddels ook in Nederland steeds meer appartementengebouwen in CLT in aanbouw. Ik wil samen met een aantal experts deze bouwmethode op grotere schaal in Nederland invoeren. Een verfrissend inzicht was voor mij dat Holland vóór de introductie van de baksteen in de late middeleeuwen ooit een land van houtbouw was. De brandveiligheid en rottingsbestendigheid van baksteen waren destijds redenen om hout door steen te vervangen. Dankzij moderne technieken voor brandvertraging en verduurzaming zijn er nu mogelijkheden voor een nieuwe architectuur in hout. Ik zie het als uitdaging deze gebouwen vorm te geven in harmonische aanvulling op de bestaande bebouwing.

ONTWIKKELEN MET OOG OP DE LANGE TERMIJN

Naast de architectuur in opdracht ontwikkel ik ook zelf projecten waardoor ik mijn ideeën over het bouwen aan geborgenheid nog beter kan verwezenlijken. Als ontwikkelende architect bied ik gemeentes, corporaties en particuliere grondeigenaren het voordeel van inspirerende concepten om waarde te creëren, ervaring met alle (welstands-) procedures en toezicht op een hoogwaardige

uitvoeringkwaliteit. De eerste twee realisaties zijn woonhuizen met een interessante ruimtelijkheid en verfijnde architectuur. Na die successen vind ik het nu tijd voor een schaa sprong naar appartementengebouwen en buurtjes in dorpse setting. Ook bij deze projecten is het mijn doel om bij te dragen aan een gevoel van verbinding en geborgenheid door een zorgvuldig ontworpen woonomgeving. Het is naar mijn idee bij uitstek een tijd om te starten met nieuwe woonvormen in semi-landelijk gebied. Nu boeren uitgekocht gaan worden vanwege de stikstofregeling, kun je op de vrijgekomen plekken kleinschalige, duurzame woonerven voor senioren realiseren. Houtbouw met enkele gemeenschappelijke functies, ingebed in een lommerrijke omgeving. Zo kun je naast verblijfskwaliteit ook bijdragen aan biodiversiteit en het landschap ruimtelijk verrijken. En hoe leuk zou het zijn om later zelf met een paar vrienden in een van die inspirerende projecten te gaan wonen? ■